

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
og sjøfarts- og fiskerikomiteen

Fellesmøte mandag den 4. september 1972 kl. 0900.

[164] **Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
og sjøfarts- og fiskerikomiteen
Fellesmøte mandag den 4. september 1972 kl. 0900.**

Møtet ble ledet av formannen, Helge Seip.

Av den utvidede utenriks- og konstitusjonskomites medlemmer var følgende til stede: P. Borten, K.M. Fredheim, K. Frydenlund, G. Berge (for Granli), Harry Hansen (for Guttorm Hansen), J. Aano (for Korvald), Otto Lyng, Kåre Stokkeland (for M. Munkebye), T. Oftedal, Erling Petersen, Helge Seip, E. Norvik (for Willoch), B. Ingvaldsen, R. Fjeldvær, J. Østby (for John Austrheim), I. Bakken, K.J. Brommeland, G. Garbo, Aase Lionæs, P. Thyness, J.A. Vikan.

Fra sjøfarts- og fiskerikomiteen møtte: O. Fagerheim, B. Flem, V. Gabrielsen, H. Kyllingmark, A. Lillås og S. Nybø.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Cappelen og statsråd Magnus Andersen, Fiskeridepartementet.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:

Fra Utenriksdepartementet: Underdirektør Kjell Eliassen, byråsjef H. Vindenes og konsulent P. Tresselt.

Fra Fiskeridepartementet: ekspedisjonssjef Gundersen.

D a g s o r d e n :

Redegjørelse av utenriksminister Cappelen og fiskeriminister Andersen om fiskerigrensespørsmålet.

Formannen: Jeg ønsker velkommen til dette orienteringsmøte mellom den utvidede utenrikskomite og Stortingets fiskerikomite.

Sekretæren vil først gi en opplysning.

Otto Lyng: Det gjelder disse rapportutdragene som medlemmene av den utvidede utenrikskomite pluss noen til får fra Utenriksdepartementet, og som er stemplet «Konfidensielt», altså disse med rødt. Etter at de er lest skal de nå i fremtiden leveres til utenrikskomiteens sekretær, Sven Knudsen, slik at de kan bli ødelagt på behørig vis, det vil si at man helst ikke skal beholde dem over én uke før de blir innlevert og ødelagt av sekretariatet i utenrikskomiteen.

[165] **Formannen:** Den meldingen skulle da være grei, altså at vi bruker den permanente sekretær i utenrikskomiteen til å foreta makuleringen av disse rapportene.

Jeg har så gleden av å gi ordet til utenriksministeren, som vil gi en redegjørelse for hvorledes fiskerigrensesaken står, og hvorledes norske myndigheter ser på den. Som kjent var jo saken på dagsordenen i Nordisk Råd i februar i år, så enkelte av dem som er til stede, vil jo ha vært med og votert i den saken i

forbindelse med prinsippspørsmål som er involvert i den, men det kan man komme tilbake til.

Utenriksminister Cappelen: Jeg takker for den anledning vi har fått til å orientere den utvidede utenrikskomite og fiskerikomiteen om den aktuelle situasjon i forbindelse med Islands utvidelse av sin fiskerigrense. Det er kanskje ikke nødvendig for meg å gi noen lengre fremstilling av bakgrunnen for den situasjon som nå foreligger. Ganske kort sagt:

Islendingene har jo lenge arbeidet med tanke på utvidelse av sin fiskerigrense. Dette var særlig oppe under den islandske valgkamp, og den regjering som trådte til etter valget i juni 1971, ga straks uttrykk for at den aktet å utvide fiskerigrensen til 50 mil fra grunnlinjen 1. september 1972. En må si det i Island i hovedtrekk er bred enighet om denne fiskerigrensepolitikk, og det står et samlet Allting bak de vedtak som er blitt truffet, selv om det nok i Island har vært atskillig dissens når det gjelder enkelte aspekter ved de taktiske opplegg og – skal vi si – den taktiske og også den juridiske fremgangsmåte når det gjelder saken. Men det er et indre islandsk forhold.

Vi fikk det islandske fiskeriministeriums kunngjøring av 14. juli 1972 inneholdende de nærmere forskrifter med sikte på utvidelsen av fiskerigrensen overlevert i en note, og den ble da notifisert også til de andre interesserte land. Jeg vet ikke hvor mange som har fått den, men de interesserte land har jo fått den.

Den konflikt som nå er oppstått, gjelder for så vidt først og fremst Storbritannia og Vest-Tyskland. Nå melder også Belgia seg. Det har som bekjent vært ført forhandlinger først og fremst med Storbritannia, men også med Vest-Tyskland etter at den islandske regjeringens planer ble kjent, og disse forhandlingene ga vel på begge sider noen innrømmelser. Men islendingene har under disse forhandlingene fastholdt at de ordninger som man skulle komme fram til, var å betrakte som rene overgangsordninger, med andre ord at det i virkeligheten i en slik avtale om en ordening skulle ligge en anerkjennelse av den islandske fiskerigrense på 50 mil, hvilket da Storbritannia og Vest-Tyskland ikke har villet gå med på. Island hadde en avtale med Storbritannia og også med Vest-Tyskland – det var den som avsluttet torskkrigen i 1961 – som inneholdt en bestemmelse om at tvistigheter som kunne oppstå, for så vidt også i forbindelse med ytterligere utvidelse av fiskerigrensene, skulle kunne bringes inn til avgjørelse ved domstolen i Haag. Storbritannia og Vest-Tyskland brakte spørsmålet inn. Island har fastholdt at denne avtale fra 1961 for så vidt angår det å bringe saken inn til avgjørelse i Haag, ikke er gyldig lenger. De bygger da på den oppfatning at forutsetningene for denne avtale ikke gjelder lenger. Det er vel en slags juridisk betraktning som [166] bygger på at det har oppstått så mange nye og vesentlige omstendigheter at avtalen ikke lenger holder. Som bekjent mente jo domstolen i Haag at notevekslingen i 1961 etter sin ordlyd ga domstolen domsmyndighet, og domstolen har da mot én stemme ansett seg å ha domsmyndighet i saken, og kjennelsen – som det altså står en kompakt majoritet bak – bygger i virkeligheten på forutsetningen om at det for så vidt ikke

Fellesmøte mandag den 4. september 1972 kl. 0900.

eksisterer noe annet enn en 12 mils grense, og kjennelsen går ut på at ingen av partene skulle foreta seg ting som kunne prejudisere noen av standpunktene. Island har fastholdt at de ikke anerkjenner denne kjennelse, og det er jo i virkeligheten i den situasjon man nå befinner seg.

Etter de opplysninger som foreligger, vil engelskmennene antakelig unngå å komme opp i den situasjon de kom opp i i 1961, med en åpenbar torskekrig. Imidlertid har de utstyrt sin flåte med flere offisielle støttedfartøyer enn vanlig på fiskefeltene. Hvorledes nå utviklingen blir fremover, er ikke godt å vite, men det er jo en meget prekær situasjon, det må man si, ut fra alle synspunkter.

Vi svarte på notifikasjonen i en meddelelse gjennom den islandske ambassade her den 14. august. Dette dokument har kanskje en viss interesse for komiteens medlemmer, så jeg har flere eksemplarer til utdeling. Jeg skal bare lese den:

«Det Kgl. Utenriksdepartement har den ære å erkjenne mottakelsen av note av 21. juli 1972 fra Islands Ambassade, hvormed fulgte teksten til det islandske fiskeridepartements forskrifter av 14. juli 1972 om Islands fiskerigrense.»

Disse forskrifter ligger som et vedlegg her, slik at komiteens medlemmer også får disse. Videre heter det i vår note:

«Forskriftene vil bli gjort kjent for norske fiskere.

Utenriksdepartementet vil imidlertid, i tilslutning til samtalen mellom statssekretær Stoltenberg og ambassadør Jónsson den 4. juli 1972, minne om at den norske regjering forutsetter at norske fiskere ikke vil bli ugunstigere stillet enn andre lands fiskere når det gjelder fisket ved Island.

Den norske regjering går ut fra at en vil kunne drøfte spørsmål som måtte oppstå i forbindelse med Islands fiskerigrense på et senere tidspunkt når den faktiske og folkerettslige situasjon måtte være mer avklart.»

Når det gjelder meddelelsen om at forskriftene vil bli gjort kjent for norske fiskere, kan jeg opplyse at det skjer gjennom meddelelser fra fiskeridirektøren på den måte som hans meddelelser vanligvis sendes ut til fiskerne. Jeg vet ikke om det er gjort.

Statsråd Magnus Andersen: Det er gjort.

Utenriksminister Cappelen: Hele den islandske kunngjøring, med angivelse av posisjoner m.v. er kunngjort på den måten, slik at norske fiskere skulle være klar over hva situasjonen rent faktisk er. Når det i denne noten også refereres [167] til en samtale mellom statssekretær Stoltenberg og ambassadør Jónsson, henger det sammen med at det omkring juli måned pågikk forhandlinger mellom britene og islendingene om muligheten for å finne fram til løsninger som ga britiske fiskere overgangsrettigheter, adgang for kortere eller lengre tid – det visste vi ikke noe nærmere om – til å fiske i feltet mellom 12 og 50 mil. Vi gjorde da for så vidt i samtale om saken gjeldende at vi ikke måtte bli stilt ugunstigere, og det ble da meddelt Jónsson. Han kunne da på sin regjerings vegne gi uttrykk for at den

islandske regjering ikke hadde tenkt seg at norske fiskere skulle bli ugunstigere stilt. Det er altså referert til det.

Sverige besvarte også den islandske notifikasjon i en form hvor de bl.a. beklager at Island ikke ventet med utvidelsen til den forestående FN-konferanse om havets folkerett var avsluttet. På offisielt hold i Island har man imidlertid vært tilfreds med at Sverige ikke direkte protesterer mot eller bestrider den islandske fiskerigrenseutvidelse.

Danmark har besvart notifikasjonen og uttalt forståelse for behovet for vernetiltak for fiskebestanden. Det har pågått en ganske skarp diskusjon i Danmark om den danske holdning. Det som har skjedd senere, er at en færøysk delegasjon har ført egne forhandlinger med islendingene, da ikke på vegne av andre enn de færøyske fiskerne, kan man si; den opptrer ikke på vegne av Danmark, selvfølgelig, og den danske regjering er formelt ikke engasjert i disse forhandlinger. Dette henger selvfølgelig sammen med at den danske regjering heller ikke har villet innta en holdning som skulle innebære en formell godkjenning av den nye islandske fiskerigrense. Det er gjennom de forhandlinger som har pågått en viss tid, oppnådd en avtale. Det er i dokumentene kalt et arrangement. Jeg skal ikke gå inn på de statsrettslige eller folkerettslige subjekter og objekter i denne sammenheng, men hvis man leser det dokument som her foreligger, må man jo si at arrangementet slik som det er utformet, i realiteten innebærer en anerkjennelse av den nye islandske fiskerigrense, for det brukes ord og uttrykk i dette arrangement som i virkeligheten klart underkaster de færøyske fiskere det regime som islendingene etablerer i feltet 12 – 50 mil, det etableres i virkeligheten med konsesjoner som den islandske regjering skal gi til færøyske fartøyer for bestemte tider. Arrangementet i seg selv kan oppsies for så vidt fra begge parter, men de regler som den islandske regjering fastsetter for fiske av forskjellig art i det nye feltet, vil de færøyske fiskere underkaste seg i henhold til dette arrangementet. Arrangementet omfatter linefiske og fiske med juksa. Færøyingene hadde også ønsket å oppnå tilsvarende rettigheter for sitt vedkommende for trålfiske. Det er altså ikke oppnådd. Hvor vidt forhandlingene nå fortsetter med sikte på dette, vet vi ikke bestemt, men formelt er de ennå kanskje ikke avsluttet.

Finland har ikke overlevert noen offisiell note eller noe svar til Island, men islendingene bygger på den tale som president Kekkonen holdt ved en middag da president Eldjárn var på besøk i Helsingfors, og som gir uttrykk for full forståelse for Islands bestrebelse for utvidelse av fiskerisonen, men offisielt for øvrig foreligger det ikke noen anerkjennelse fra Finlands side.

[168] Når det gjelder Sovjetunionen, forholdt de seg lenge tause. De har altså nå svart den 29. august. Det ble levert en sovjetisk note hvor det heter at Sovjetunionen til tross for forståelse for formålet med det islandske tiltak, ikke kan samtykke i en ensidig utvidelse av fiskerigrensen ut over 12 nautiske mil eller godkjenne en vidstrakt fiskerisone som er i strid med andre lands anerkjente rettigheter og lovlige interesser. Jeg bare nevner at Sovjetunionen jo her er den største fiskerinasjon som driver havfiske og har sine sterke interesser. Sovjetunionen

Fellesmøte mandag den 4. september 1972 kl. 0900.

deltar jo aktivt i forberedelsen av FN's havrettskonferanse og fastholder den linje at ingen stat ensidig skal kunne utvide sine fiskerigrenser. Men rent faktisk har de vel kanskje anerkjent en del utvidelser som har funnet sted i utviklingsland. Det er klart at Sovjetunionen har betydelige interesser her.

USA har ikke kommet med noen offisiell kommentar. Jeg vil bare for ordens skyld nevne at det sitter også en amerikaner i Haag-domstolen, og han stemte også med flertallet.

Når det gjelder Norges holdning, bemerkes at det har ligget i luften og lenge vært klart at den islandske regjering ville gå til en utvidelse av fiskerigrensen. Vi har da i løpet av den senere tid hatt kontakt med norske næringsinteresser. Vi hadde et møte med representanter for Norges Fiskarlag i april måned dette år hvor vi drøftet saken. Det var altså før den formelle utvidelse av vedtatt. Vi har senere hen, i august måned, hatt et møte med formannen i Fiskarlaget.

Når Norge skal behandle denne saken, er det en rekke faktorer og momenter av delvis motstridende karakter som spiller inn ved vurderingen. Det er etter min oppfatning uhyre viktig for Norge å ha som prinsipielt utgangspunkt at små stater, mer enn de store, i det lange løp er tjent med at internasjonale tvistespørsmål løses ved forhandlinger. Vi har derfor sett det som uheldig at det gjennomføres ensidige utvidelsestiltak akkurat mens forberedelsene til den forestående FN-konferanse om havets folkerett pågår. Vi har med bekymring sett at islendingene har unnlatt å møte for Den internasjonale domstol. Vi synes det er beklagelig at man fra islandsk side på den måten vil neglisjere den avtale man fikk i 1961, som for så vidt hjemler en behandling av tvister for domstolen – at man ikke møter for domstolen, og at man når domstolens kjennelse foreligger, helt neglisjerer den.

På den annen side har vi vært klar over at Island mer enn noe annet land er avhengig av sine fiskerier for å sikre at økonomien opprettholdes og utvikles videre.

Nå er situasjonen den at når det gjelder fiskerigrensene i verden som helhet, er den rettslige situasjon totalt sett for så vidt temmelig uklar. Det er nettopp derfor man innenfor rammen av FN søker å komme fram til enighet på dette felt. Islendingene har, idet de går til det skritt å utvide fiskerigrensen til 50 mil, faktisk utgangspunkt i hva som er skjedd ellers i verden. En lang rekke land hevder fiskerigrenser endog langt ut over 50 mil – en rekke søramerikanske stater gjør krav på myndighet helt ut til 200 mil – og faktisk er det vel så at disse pretensjoner fra en del stater effektivt ikke bestrides i dag.

[169] Vi må innrømme at for islendingene er dette spørsmål av vital nasjonal interesse, og vi har på norsk side lagt vekt på at vi i den situasjon som er skapt gjennom den islandske politikk, har ønsket å opptre på en måte som ikke skulle vanskeliggjøre en tilfredsstillende løsning ut fra islandske synspunkter.

Våre øyeblikkelige næringsinteresser når det gjelder fiske utenfor Island, er ikke så betydelige. De har vært det, og de kan kanskje bli det igjen, men for tiden er det norske fisket, etter at sildefisket på Island gikk tilbake, meget beskjedent. Etter de oppgaver man sitter inne med, ble det i 1971 fisket i et begrenset omfang, i alt for ca. 5 mill. kr. Ikke desto mindre er det klart i norsk interesse å sørge for at norske fiskere i hvert fall ikke blir stilt ugunstigere enn andre lands fiskere dersom Island

skulle gi andre land overgangsrettigheter eller på andre måter gi innrømmelser. Vi har formet vårt svar av 14. august i overensstemmelse med disse hovedsynspunkter.

Når vi i meddelelsen til islandingene sier at forskriftene vil bli gjort kjent for norske fiskere, kan man kanskje si at deri ligger en faktisk anerkjennelse. Det får man ta som man vil, jeg vil ikke gå inn på det. Men vi syntes det var riktig under en hver omstendighet at norske fiskere ble gjort kjent med disse forskriftene, og at de da måtte være klar over at hvis de etter den 1. september opptrer i strid med disse forskrifter, vil de bli hjemfalne til de mottiltak og reaksjoner som er hjemlet i de islandske forskrifter: inndragning av fangst, kanskje av redskap, og straff. Og vi vil selvsagt ikke opptre på en måte som skulle innebære at vi ved noen som helst maktmidler skulle forsøke å sette oss imot gjennomføringen av de islandske myndigheters tiltak med hjemmel i de forskriftene de har vedtatt – det har ligget fjernt fra oss. I øyeblikket fiskes det visstnok ikke noe fra norsk side der oppe, men det kan fiskeriministeren nærmere redegjøre for.

Det som norske fiskere i særlig grad er opptatt av, og det vi også er engstelige for, er at hvis den islandske fiskerigrenseutvidelse blir effektiv, dvs. at heller ikke britiske, vest-tyske og kanskje belgiske fiskere – Belgia har som nevnt også meldt seg her nå – fisker innenfor disse områder, men blir utestengt derfra, vil disse lands fiskere søke til nye felter for sin virksomhet, og da er det selvsagt en nærliggende risiko for økt fiskeriinnsats og intensivert utnyttelse av feltene utenfor norskekysten, utenfor vår 12-milsgrense. Dette vil i tilfelle selvfølgelig innebære et alvorlig faremoment for fiskebestandens opprettholdelse i norske farvann – jeg bruker uttrykket norske farvann. I tillegg til dette kommer de praktiske ulemper som vil oppstå ved en sterkere konsentrasjon av fiskeflåtene, med konflikter mellom forskjellige brukstyper.

Dette er en problemstilling som Regjeringen har vært fullt oppmerksom på, og i forbindelse med offentliggjørelsen av det norske svar til Island ble det da også fra vår side – jeg gjorde det i form av et intervju – pekt på at utviklingen kunne komme til å føre til en situasjon hvor Norge måtte forbeholde seg fritt å revurdere sin holdning når det gjaldt fiskerigrensespørsmålet.

[170] Jeg vil gjerne understreke at det ifølge den kontakt vi har hatt med Norges Fiskarlag, for så vidt er enighet om både det svar som her er gitt, og den måte vi hittil har håndtert denne sak på.

Vi har truffet visse tiltak med sikte på å foreta en mer nøyaktig og løpende kartlegging av den totale fiskeriinnsats i farvannene utenfor norskekysten. Det skjer for tiden gjennom Luftforsvaret en vesentlig sterkere kartlegging av det som faktisk foregår utenfor kysten. Selvsagt har vi også tidligere hatt oppgaver over fisket utenfor 12-milsgrensen, basert på opplysninger fra det sjømilitære fiskerioppsyn, fra bruksvaktholdskøytene og også fra våre fiskeriforskningsfartøyer. Vi vil nå ta sikte på å få brakt i stand en fullstendig oversikt over det samlede fiske i disse områdene, og dette arbeid er satt i gang med sikte på at vi skal ha et utgangspunkt for senere vurderinger. Det skjer ved luftfotografering, fiskeritelling på den måten, og det vil fortsette med regelmessige mellomrom i tiden framover. Vi regner med at de

Fellesmøte mandag den 4. september 1972 kl. 0900.

opplysninger vi på denne måten kan få innhentet, vil gi et solid grunnlag for våre senere vurderinger.

Ett av de tiltak som selvsagt kan komme på tale, er internasjonal regulering av fiskeriinnsatsen gjennom Den internasjonale kommisjon for fisket i det nordøstlige Atlanterhav, som i henhold til internasjonal avtale allerede har en viss kompetanse til å regulere redskapsbruk.

Jeg vil for ordens skyld nevne at det generelle spørsmål ble drøftet på utenriksministermøtet i Helsingfors fredag og lørdag i siste uke. Det ble i det kommuniké som ble utsendt, og som ble sluttresultatet av de drøftelser som ble ført på en rekke punkter, inntatt et lite punkt om denne sak. Jeg skal referere det her, da jeg ikke vet om det har vært gjengitt i avisene ennå. Jeg gjengir det fra den svenske tekst:

«Ministrene uttrykker sin forståelse for de motiver som ligger bak Islands beslutning om å utvide sitt fiskeriterritorium, og håper at FN's 3. havrettskonferanse skal kunne resultere i en positiv løsning av dette for Island livsviktige næringsspørsmål.»

Dette var en formulering som den islandske utenriksminister var meget fornøyd med, og lenger kunne man heller ikke vente at de nordiske utenriksministre skulle gå i denne sammenheng. Jeg vil bare si at når vi har uttrykt oss på den måten at vi håper at havrettskonferansen skal kunne resultere i en positiv løsning for Island, henger det sammen med at det som er kommet fram under forberedelsen av havrettskonferansen, hvor de forskjellige land utveksler synspunkter, klart tyder i retning av at det begynner å forme seg et betydelig flertall for at man i større utstrekning enn de gjeldende folkerettslige normer gir hjemmel for, skal gi ikke bare utviklingsland, men kyststater i det hele, større rettigheter over kystterritoriet. Det er den alminnelige tendens. Det er særlig utviklingslandene som kjører fram her, og de får støtte. Vi har i den sammenheng særlig fremholdt ut fra norske interesser – for så vidt på linje med Island – at det er ikke bare utviklingsland som har kystområder hvis befolkning er i høy grad avhengig av kystfisket. Det samme gjelder også Norge og andre land, slik at vi derfor ser fram til at havrettskonferansen i 1973-74 forhåpentlig vil kunne komme fram til vedtak som kommer islandske interesser og andre kyststaters og øystaters interesser mer i møte. [171] Det er det som ligger i denne uttalelse. For så vidt har vi en viss dekning for å kunne gi uttrykk for det håp som her er nevnt, men inntil videre må jeg si at vi ut fra generell norsk utenrikspolitikk interesser må fastholde at vi ikke ensidig skal foreta endringer i de nåværende forhold med mindre det som følge av Islands fiskerigrenseutvidelse skulle inntreffe en situasjon som radikalt endrer vilkårene for det fiske som drives utenfor de norske kyster.

Spørsmålet om en mulig norsk fiskerigrenseutvidelse er jo allerede blitt reist. Det er også blitt reist på politisk grunnlag i Norge, og lokallag innenfor Norges Fiskarlag har fattet vedtak som går i denne retning.

Det spørsmål som reiser seg i denne forbindelse, er selvfølgelig: Skal Norge foreta en ensidig utvidelse? Hvis det ikke skjer vesentlige endringer i fiskevilkårene, må vi aldeles ikke gjøre det. Men jeg mener, og Regjeringen er av den oppfatning,

hvis det skjer virkelig vesentlige endringer, må vi vurdere dette spørsmål på ny. Man kan komme i en situasjon med en kjedereaksjon her, foranlediget ved islendingenes aktivitet. Det ville etter min oppfatning være en ulykkelig situasjon i total utenrikspolitisk sammenheng.

Rent juridisk, avtalemessig er det i og for seg intet som binder oss til ikke å foreta en utvidelse av fiskerigrensen. Det er blitt reist spørsmål om vi kan gjøre det hvis vi blir medlem av Det europeiske fellesskap. Jeg vil i den forbindelse gjerne presisere at et EF-medlemskap i så fall ikke vil være til hinder for at utvidelse gjennomføres, også ved en ensidig beslutning fra den norske regjeringens side. Regjeringen vil da eventuelt, med den begrensning som for så vidt angår områdene utenfor 12 mil som følge av EF's likebehandlingsprinsipp, kunne regulere fisket innenfor den utvidede fiskerisone – altså regulere det på ikke-diskriminerende basis.

Men ellers skal man i denne sammenheng være klar over at det ikke bare er land som tilhører det utvidede EF, som her kommer inn i bildet. Både Sovjetunionen, Øst-Tyskland, Polen og også Spania har konkrete fiskeriinteresser i de farvann det her gjelder, og for disse land, som ikke vil ha noe krav om likeberettigelse med norske fiskere, vil selvfølgelig situasjonen bli en vesentlig annen. Jeg skulle tro at vi må være forberedt på at i tilfelle Norge skulle gå til en slik utvidelse, vil Sovjetunionen, Øst-Tyskland og andre land ikke vise den samme forståelse som nå vises overfor Island. Vi må være forberedt på at det vil reise en meget sterk konflikt. Jeg håper at vi vil kunne unngå å komme opp i en slik situasjon. På den annen side vil i påkommende tilfelle selvfølgelig også i denne sammenheng et eventuelt norsk medlemskap i EF, med den styrke det vil gi, være en styrke for norsk politikk.

Jeg takker på ny for at jeg har fått anledning til å gi denne orientering.

Jeg vil bare til slutt si at man jo nå kan reise spørsmålet: Skal Norge i den aktuelle situasjon oppta forhandlinger med den islandske regjering med sikte på å sikre norske fiskere et slags arrangement eller en avtale som skulle gi norske fiskere adgang til å fiske i det utvidede feltet ved Island? Jeg har vært noe i tvil om dette, og er det fremdeles. Jeg skulle tro at spørsmålet om slike forhandlinger i øyeblikket fra Islands side vil bli møtt med den holdning at forutsetningen for enhver avtale er en formell [172] anerkjennelse av det islendingene har gjort på dette felt. For min del vil jeg si at jeg tror det vil være uriktig å stille seg i en slik situasjon. Den rent folkerettslige situasjon hva fiskerigrensespørsmålet angår, er ikke så avklart at man i grunnen er rede til å gå inn i det kompleks av spørsmål. Gudskjelov er situasjonen for oss den at fiskeriinteressene konkret for øyeblikket og i månedene framover ikke er særlig store. Så vidt jeg vet, fiskes det fra norsk side for tiden overhodet ikke i islandske farvann. Men vi har altså dette problem under stadig overveielse.

Formannen: Jeg takker utenriksministeren for redegjørelsen. Har fiskeriministeren noe å føye til?

Statsråd Magnus Andersen: Nei, i all fall ikke foreløpig.

Formannen: Jeg kunne tenke meg, før jeg gir ordet fritt, bare å minne litt om det som skjedde i Nordisk Råds siste møte i Reykjavik i februar i år. Vi hadde saken til behandling i den juridiske komite, hvor jeg er medlem. Vi hadde den først til en komitebehandling før rådssesjonen, og vi hadde den oppe under selve rådssesjonen. Der forelå det som utgangspunkt et forslag fra islandsk og færøysk side som i realiteten tok sikte på å få fastslått en slags ensidig rett for kyststatene til utvidelse av fiskerigrensen. De andre nordiske land – og i den forbindelse var nok også Finland med under drøftingene i Rådets organer – hadde et annet syn på dette spørsmålet. Fra norsk side gjorde vi gjeldende oppfatninger i tråd med det vedtaket som forelå fra Norges Fiskarlags årsmøte i 1971. Det var et vedtak som advarer mot å innføre prinsippet med ensidige utvidelser fra enkelte lands side.

Det som foregikk under rådsbehandlingen, var at man fikk en vesentlig endring av det opprinnelige forslag slik at det ikke i rekommandasjonen ble gitt noen tilslutning til prinsippet med ensidige utvidelser, men det ble gitt uttrykk for at man måtte sikte mot internasjonal enighet om grenser, om kyststatenes rettigheter, om kamp mot forurensninger. Den nøyaktige teksten der vil være kjent fra både stortingsdokument og dokumentene for Nordisk Råd.

Etter den tid har vi hatt møter i Nordisk Råds juridiske utvalg, men uten at saken har vært satt opp på dagsordenen igjen. Det ble gitt en kort redegjørelse for det islandske syn og de islandske aksjoner i siste møte i juridisk komite i Høfn i Island i august. Likeledes ble det gitt en orientering fra islendingene overfor de representanter for Benelux-parlamentarikerne som var presidiets gjester, i etterfølgende møte i Reykjavik et par dager etter møtet i juridisk komite. Men noen drøfting av saken har ikke foregått innenfor Nordisk Råds ramme, fordi det ikke der nå har foreligget noe grunnlag for det. Saken ble jo ferdigbehandlet av Rådet i februar, og ingen har brakt den inn igjen til rådsbehandling.

Likevel kan det kanskje være grunn til å nevne at Islands statsminister under det arrangement som ble holdt for Benelux-parlamentarikerne, ved en av tilstelningene nevnte overfor meg at han ventet på en norsk kontakt med sikte på mulige forhandlinger. [173] Jeg hadde nok inntrykk av at han delvis hadde i tankene det utenriksministeren var inne på, muligheten for på den måten mer eller mindre åpent å få en slags anerkjennelse av det som var foretatt fra islandsk side, men de var nok også klar over at det i de forskjellige nordiske land ellers var et annet syn på prinsippet her.

Islendingene anførte fra sin side i orienteringen til Benelux-parlamentarikerne bl.a. Perus 200 mils grense, og de anførte også fordelingen av oljeressursene på kontinentalsokkelen som et argument for at de måtte sikre sitt næringsgrunnlag i havet, og det var da fiskebankene.

Ut over dette var momentet med virkningen av en generell utvidelse av fiskerigrensene til 50 mil, virkningene bl.a. på internasjonale streder – jeg tror det var et førtital internasjonale streder som nå er åpne farvann, som ville kunne komme inn under nasjonal suverenitet – framme fra Benelux-hold. Det kom også på et visst tidspunkt til nokså skarp ordveksling mellom en nederlender og en

fremtredende islandspolitiker om forskjellige sider av saken, men dette foregikk da også på et rent – skal vi si – orienterende og konsultativt plan. Det var ikke tale om realitetsdrøfting eller noen slags form for forhandling. Det var islendingene som ønsket å gi en orientering, siden dette møtet ble holdt akkurat på et tidspunkt da saken var særlig aktuell.

Karl J. Brommeland: Etter min mening skulle ikke dette spørsmål nødvendiggjøre noen lang debatt her i denne forsamling. For min del vil jeg i hvert fall gi min tilslutning til den linje Regjeringen har valgt. Jeg synes den har vært riktig, og at fremgangsmåten har vært klok, og at det ikke kunne komme på tale med noen annen fremgangsmåte.

Det spørsmål som reiser seg, er om det er noen mulighet for at FN-konferansen om havets folkerett kan bli avholdt i 1973. Av et foredrag som ble holdt av underdirektør Bjørge på den nordiske fiskerikonferansen på Færøyene, har jeg fått det inntrykk at det var stor sannsynlighet for at denne konferansen ville komme senere. Men under alle omstendigheter må vi allikevel se tiden an. Jeg er enig med utenriksministeren i at spørsmålet selvfølgelig må tas opp til ny drøftelse hvis det skulle vise seg at utviklingen på Island skulle bevirke at det blir større pågang langs norskekysten, at det kan oppstå en ny situasjon og komme nye momenter inn i bildet. Jeg går ut fra at Regjeringen da legger saken fram igjen til drøftelse for disse to komiteer.

Når det gjelder Færøyene, forsto vi da vi var der borte, at de akkurat skulle begynne forhandlinger med Island om særrettigheter, og vi har med tilfredshet lagt merke til at de har oppnådd en avtale, i hvert fall når det gjelder de såkalte passive redskaper. Så vidt jeg forstår, er det ennå muligheter for Færøyene til også å få fiske med trål ved Island, så Færøyene står der i en særstilling i forhold til Island og kan ikke sammenliknes med Norge eller andre land. Vi har, som utenriksministeren sa, for tiden ikke noen interesser der borte. Det store islandsfisket som vi hadde tidligere, eksisterer for tiden ikke. Jeg er derfor enig i at det ikke ville være heldig om vi på noen som helst måte skulle oppta forhandlinger med Island, f.eks. om passive redskaper.

[174] Når det gjaldt dette med forskriftene som vil bli gjort kjent for norske fiskere, vet jeg ikke om jeg forsto utenriksministeren rett. Men om norske fiskere blir gjort kjent med disse forskriftene og disse blir respektert, skulle det vel ikke innebære at vi har anerkjent dette med Islands nye fiskerigrense.

Jeg vil gjerne konkludere med å si at jeg gir min tilslutning til det standpunkt Regjeringen har tatt, den linje Regjeringen har fulgt. Jeg tror ikke det kan være noe annet å gjøre for oss foreløpig.

Utenriksminister Cappelen: Når det gjelder spørsmålet om tidspunktet for når havrettskonferansen kan komme i gang, kan jeg si at man har arbeidet i de forberedende komiteer med dette spørsmål med sikte på at man skulle komme i gang i 1973, men etter de opplysninger som nå foreligger, vil forberedelsene ta

Fellesmøte mandag den 4. september 1972 kl. 0900.

lenger tid. Havrettskonferansen skal, som formannen også nevnte, behandle en rekke spørsmål. Det er spørsmålet om stredene, spørsmålet om forurensningsproblemet, spørsmålet om utnyttelse av havbunnen, spørsmålet om dyphavet. Det er et kompleks av spørsmål. Når det gjelder spørsmålet om de tradisjonelle territorialfarvann, spørsmålet om fiskerigrenser, spørsmålet om eneretten til utnyttelse av sokkelen osv., går det ene spørsmål litt over i det andre. Man arbeider i disse komiteer, så vidt jeg forstår, med sikte på å få til – skal vi si – pakkeløsninger. Dette arbeid vil ta tid. Det eneste man med full sikkerhet kan si, er at man vel i grunnen har gitt opp tanken om at denne konferansen skulle komme i gang og gå løs på de virkelige substansielle spørsmål – som man sier – i 1973. Men det forhindrer ikke at man nå arbeider med sikte på å begynne konferansen i 1973.

Når det gjelder spørsmålet om å holde denne havrettskonferansen i 1973 i forbindelse med generalforsamlingsmøtet i FN, har det vært nevnt at man skulle bli enig om visse prosedyreregler og arbeidsmetoder, slik at man kanskje kan si at man begynner å løse noen spørsmål, men ikke de substansielle spørsmål. Jeg vil bare få lov til å tilføye at i den redegjørelsen den islandske utenriksministeren ga i Helsinki nå, sa han at Island har til nå ventet på at havrettskonferansen skulle løse de forskjellige spørsmål. De har imidlertid stilt seg tvilende til hvor vidt havrettskonferansen ville kunne løse disse spørsmålene, og de har for så vidt fått vann på sin mølle i og med at havrettskonferansen i hvert fall ikke kommer til å løse noen problemer i 1973.

I tilknytning til det hr. Brommeland sa til slutt, vil jeg for ordens skyld si at det som står i vår note om at vi vil kunngjøre forordningen for fiskerne, selvfølgelig ikke innebærer noen folkerettslig anerkjennelse, men vi sto overfor det problem at vi mente de norske fiskere hadde krav på å få full kjennskap til disse forskriftene. Vi har imidlertid i noten samtidig pekt på at de folkerettslige spørsmål ikke er løst, og at vi er åpne for drøftelser senere når disse spørsmål er nærmere avklaret.

[175] **Sverre Nybø:** Jeg synes det utenriksministeren sa akkurat nå til slutt, var riktig. Det ligger ikke noen anerkjennelse av Islands fiskerigrenseutvidelse selv om vi lar kunngjøre de forskrifter som er knyttet til denne utvidelsen fra Islands side. Jeg synes det er beklagelig at Island har gått til denne utvidelsen på en ensidig og – en kan nesten si – på en arrogant måte. Jeg var jo selv i mange år med på å forberede konferansen om havets folkerett i FN's regi, og jeg synes nok at det i dag ikke var så nødvendig å fremskynde denne utvidelsen, slik at det oppsto en så akutt situasjon som den man nå er kommet i, bortsett fra at denne utvidelsen, som utenriksministeren nevnte, var ett av poengene ved siste allmannatingsvalg på Island.

Det er klart at denne utvidelsen vil berøre enkelte deler av norsk fiskerinæring. Vi har hatt et langvarig og tradisjonsrikt islandsfiske. Det som antakelig har redusert verdien av dette fisket, er jo at det islandske sildefiske ikke har gitt noen avkastning i de siste årene. Men vi har drevet torskefiske og kveitefiske i danskestredet, og med denne 50 miles utvidelsen sperrer man nær sagt halvparten av danskestredet for tradisjonelle norske fiskerier. I det hele tatt ser det ut

til at det ikke lenger vil bli noen mulighet til å drive tradisjonelle norske fiskerier ved Island. Fiskebåtrederne har derfor tatt meget sterk avstand fra denne utvidelsen av Islands fiskerigrense. – Det er den ene siden av saken.

Den andre siden av saken, som utenriksministeren også nevnte, er at de som nå blir drevet bort fra tradisjonelt fiske ved Island, vil søke andre felter, og så vidt jeg forstår, er dette allerede i full gang, særlig utenfor finnmarkskysten. Jeg er enig i at man fastholder det prinsipp at slike ensidige utvidelser ikke bør finne sted. Man bør komme fram til internasjonale rettsregler for hvordan folkeretten på havet skal håndheves.

Når det gjelder henvisningen til de sydamerikanske stater, Peru og Chile, har det ikke vært noen særlig interesse for fisket ved disse kyster. Det ble der i sin tid etablert en fiskerigrense på 200 nautiske mil for at man skulle gardere seg i forhold til hvalfangsten, men dette har jo ikke hatt noen særlig innflytelse på det vi kan kalle direkte fiske. Det samme gjelder kysten ved Argentina.

Når det gjelder den tredje verden, hadde jeg anledning til å besøke en av kyststatene for et par år siden. Det gikk der tydelig fram at de med den tilstrømning av fremmede nasjoners fiskefartøyer som nå fant sted langs Vest-Afrikas kyst, heller ikke ville vike tilbake for å gå til en utvidelse til minst 200 nautiske mil. Min konklusjon er derfor at man snarest mulig i all fall bør prøve å komme fram til internasjonal avklaring når det gjelder havets folkerett.

Det er vel liten vits i å slå på stortromma overfor Island. Vi er fullt klar over den interesse som fiskerinæringen har for Island. Og selv regner de vel med at de sitter der borte i havet på en liten øy, og at det er ingen som vil gå til noen krig med dem. Dessuten er det vel nokså klart at man har andre trumfkort på hånden. Jeg tror man foreløpig i sterk grad burde presisere overfor Island at man i hvert fall avventer FN-konferansen om havets [176] folkerett. Jeg synes også at det ut fra godt nordisk naboskap ville vært naturlig om islendingene hadde konferert litt nærmere med sine nordiske naboers regjeringer før de gikk til dette skrittet. Det har de øyensynlig ikke gjort, og så får man vel bare avvente resultatet. Fiskerigrenseutvidelsen løper vel ikke av uten episoder, så vidt jeg forstår. Det har en ganske betydelig interesse for Storbritannia og Vest-Tyskland som har hentet storparten av sin fiskeforsyning fra disse farvann.

Bjarne Flem: Eg vil først få lov å seie at eg er samd i det som Regjeringa har gjort i denne saka til denne tid. Dessutan vil eg også gi uttrykk for at eg er glad for den nyanserte framstillinga som utanriksministeren her gav, når det gjeld denne problematikken.

Som hr. Nybø nettopp var inne på, ein kan seie kva man vil om det som har skjedd, men det har vel ikkje synnerleg for seg korkje å seie seg lei for det eller noko anna for så vidt. I dette biletet trur eg det er rettare, som utanriksministeren her gav uttrykk for, at ein vender blikket framover og ser på det som kan bli framtidens problematikkk her. Så vidt eg forstod, lå det vel i dette at ein må se på det som vil kome, nemleg den nødvendige oppslutning om ei utviding av kyststatanes

Fellesmøte mandag den 4. september 1972 kl. 0900.

fiskerisoner. Det er vel det som eigenleg er problemet når det gjeld korleis ein skal turnere dette. Ein kan naturlegvis seie at Island var eitt år for tidleg ute, men det er vel deira politikk og deira taktikk i denne politikken. Det er vel også sånn at dei har vurdert også denne sida ved saka.

Når det gjeld denne utvidinga, reiser det seg naturlegvis to essensielle spørsmål, som også utanriksministeren nemnde. Korleis skal ein stille seg til Island no framover? Og i høve til det representantane Nybø og Brommeland var inne på, vil eg gjerne ha uttalt at eg trur det er stor sympati for det som Island har gjort – sjølv om ein kanskje ikkje er samd i tempoet og tidspunktet for utvidinga – ut frå forståing for dette, ut frå det som ein kanskje bortimot veit vil kome og ut frå dei interesser i dette biletet som Island har og som også vil gjenspegle seg i Norge. Det som vi elles veit når det gjeld denne problematikken for Norges vedkomande, er at sjølv om Norge har store interesser innanfor andre lands 50-milssoner, fiskar vi likevel ikkje opp meir enn omlag 10 % av fangst-totalen innanfor andre lands 50-milssoner. Og kan ein få ei slik utviding som truleg vil kome når det gjeld ei fiskerigrensesone – det er eit ope spørsmål – er det få kyststatar som har så mykje å vinne som nettopp Norge ved ei slik utviding. Eg vil nemne dette, så ein kunne få inn denne nyansen i problematikken, for vi veit at store delar av kysten som dette er aktuelt for, er opptatt av akkurat denne problematikken.

Eg vil slutte med å seie på nytt at eg er glad for at utanriksministeren, slik eg forstod han i all fall, har forståing for også desse problema.

[177] **Statsråd Magnus Andersen:** På grunn av den debatt vi har i Norge om Islands utvidelse av fiskerigrensen, tror jeg det var veldig nyttig at vi fikk dette møtet i dag, slik at vi kunne få en reaksjon fra Stortingets organer.

Vi er vel alle sammen klar over den medfølelse som først og fremst de nordiske land, men også andre land har med Island, og at de har gått så langt som de faktisk har gjort denne gang. Det har fra norsk side vært inntatt det prinsipale standpunkt at man har regnet med ikke å ville gå til noen torskekrig om Island foretar denne utvidelsen. Samtidig har man inntatt den prinsipale holdning at man bør få disse spørsmålene mer klarlagt på internasjonalt plan. Jeg tror alle sammen – også Island – skal være klar over at om man utvider fiskerigrensen til 50 mil, har man ikke dermed noen garanti for utviklingen av fisket i tiden framover hverken for Islands eller Norges vedkommende. Vi vet at de fiskeforekomster som er av størst betydning for Island, og som holder seg på det havområdet som vi kaller for den nordøstlige side av Atlanterhavet, er på vandring. Og bare for å ta et eksempel: Selv om vi i dag har forholdsvis små interesser ved Island, er det ikke lenger siden enn i 1962 at vi hentet fangster opp innenfor dette området til en verdi av 62 mill., så det er ikke så helt ubetydelige beløp det dreier seg om.

Vi vet at det fra naturens side er lagt til rette for svingninger både når det gjelder vandring av de enkelte fiskebestander, og mengden av dem, slik at vi ikke på forhånd kan lage noen sikker prognose over hva vi taper eller vinner ved fiskerigrenseutvidelser, hverken når det gjelder andre kyststaters utvidelse av fiskerigrensen eller utvidelse av våre egne. Det må man akseptere som et konkret

faktum, og da tror jeg det vil bli lettere å komme fram til en løsning av disse spørsmål. Hvis de land som fisker i de områder det her gjelder, ikke makter å komme fram til erkjennelse av behovet for regulering av beskatningen, vil vi over et lengre tidsrom komme galt ut uansett utvidelse av fiskerigrensene eller ikke. Fiskebestandene vandrer rundt, og på det faktum har man i hvert fall ikke hittil maktet å foreta noen endring.

Vi står altså her overfor to vanskelige spørsmål som det selvfølgelig ikke vil bli lett å finne løsning på. Vi har for det første beskatningen. I tillegg har vi i den senere tid fått dette med forurensning. Der får vi etter hvert opplysninger som gir grunnlag for prognoser som er atskillig mer pessimistiske enn vi faktisk hadde regnet med. Det viser seg at disse forurensningene – noe som vi for så vidt har hatt en mistanke om – følger de samme strømminger som fører til at vi har fiskeressurser både ved norskekysten og ved Island. Det viser seg at forurensningene har en tendens til å samle seg opp akkurat i de områder hvor det også har vært gode fiskefelter.

Jeg tror vi blir nødt til å vise atskillig initiativ for å finne en løsning på disse to spørsmål hvis vi skal kunne ha et grunnlag for fiskerinæring i tiden framover. Det gjelder både for Norge, Island og andre land. Når det gjelder den debatt som man også har i Norge i dag, og som så vidt jeg forstår, delvis går ut på at problemet for norsk fiskerinæring vil bli løst bare man får utvidet fiskerigrensen til f.eks. 50 mil, vil jeg si at det er utopi å tro det. Det er også utopi for Island å anta at de vil få sine problemer løst når de får utvidet sin fiskerigrense. Det er ofte slik at man [178] går til utilstrekkelige tiltak fordi man på det tidspunkt ikke ser seg i stand til å komme fram til roten av ondet og ikke tar problemet opp til vurdering. Det skjer jo et arbeid på dette området, og vi får bare håpe at dette vil utvikle seg i noe mer positiv retning i tiden framover enn det har gjort hittil. Det er også en av årsakene til at jeg synes det er riktig at man fra norsk side fastholder det prinsipielle syn at når man nå har satt i gang et omfattende arbeid for å prøve å få løst disse spørsmål på en internasjonal konferanse, nemlig FN-konferansen om havets folkerett, bør man vente og se resultatet av denne konferansen, hva enten den kan bli holdt i 1973 eller om det blir i 1974. Hvis det da blir konstatert at det ikke er mulig å finne fram til et brukbart resultat når det gjelder løsningen av disse spørsmål, får man ta den situasjonen opp til vurdering som utgangspunkt for hva som videre skal gjøres. Men akkurat slik som situasjonen er i dag, vil jeg gjerne si at jeg tror det for Norges vedkommende vil være en fordel om man fastholder den linjen man har fulgt hittil når det gjelder på hvilken måte man skal få løst kyststatenes problemer for fiskerinæringen.

Valter Gabrielsen: Jeg skal ikke ta opp noen debatt om fiskerigrensens betydning. Med hensyn til 50 nautiske mil er det 9,3 landmil.

Den orientering som utenriksministeren ga, er jeg meget tilfreds med. Jeg vil også si at etter min mening var det riktig at Norge var forsiktig og ikke ville skade Island. Jeg tror vi i Norge forstår de problemer som Island har. Når man her kanskje

Fellesmøte mandag den 4. september 1972 kl. 0900.

får inntrykk av at dette er en plutselig holdning fra Islands side, vil jeg si at allerede i 1969 var spørsmålet oppe i FN, reist av Island.

Det som jeg oppfattet som det mest konkrete ved dette møtet, var spørsmålet om man mente at Norge burde oppta forhandlinger med Island. Jeg er klar over at det er et vanskelig spørsmål, og jeg forstår at Regjeringen ikke uten videre har lagt det bort. Ut fra våre egne interesser og spesielt ut fra den situasjon som er oppstått, vil jeg for min del gi min tilslutning til at Regjeringen, hvis situasjonen skulle tilsi det, opptar forhandlinger med Island. Jeg tror ikke slike forhandlinger vil skape noen forverret situasjon. Våre fiskere blir orientert om denne utvidelsen. Men våre fiskere vil ikke dra dit bort med trusel om at de har et stort land bak seg. Jeg er glad for at departementet så våkent følger med dette spørsmålet. Selv om vi i dag kanskje ikke henter så veldig mye ved Island, vil jeg gi min tilslutning til at man hele tiden er beredt til å oppta forhandlinger.

Per Borten: Jeg vil også si, som flere her, at jeg forstår Island i den situasjon som foreligger. Det har også Regjeringen uttrykt at den gjør. Jeg er også enig i Regjeringens holdning ellers i denne konkrete sak. Jeg tror vi må ha internasjonale spilleregler hvis vi skal ha håp om å mestre bevaringen av ressursgrunnlaget og forurensningsproblematikken. Jeg synes det utenriksministeren sa når det gjaldt ressursbevaring, var interessant, nemlig at den filosofi er i ferd med å styrke seg at det er formålstjenlig å la kyststatene beføye over en stor del av territoriumet. Jeg har før gitt uttrykk for samme syn. Jeg tror at ansvarsfølelsen når det gjelder ressursbevaring, tross alt er større i kyststatene. Totalt sett kan jeg gi min tilslutning til den holdning Regjeringen har inntatt.

[179] Men utenriksministeren nevnte også situasjonen hvis vi blir medlem av EF. Og det er ikke noe nytt problem. Regjeringen har, så vidt jeg vet, i forhandlingsresultatet fraskrevet Norge retten til en eksklusiv utnyttning av området mellom den någjeldende fiskerigrense og en eventuell utvidet. Det er omstridt også når det gjelder de 12 mil etter 1982, men det skal jeg ikke berøre her. Her vil jeg presisere at jeg ikke er enig i Regjeringens vurdering. Jeg tror at nettopp en av de sider ved forhandlingsresultatet som kan få størst betydning for Norge som fiskerinasjon, er at vi faktisk har forpliktet oss til lik behandling. Jeg forstår svært godt det utenriksministeren sa, at vi neppe fra tredjeland som har fiskeri-interesser, kan vente den forståelse for en eksklusiv utnyttning som de nå viser overfor Island. Så jeg vil presisere så det står her at jeg fortsatt – og jeg skal bestyrke det – er uenig i Regjeringens vurdering når det gjelder å godta prinsippet med fiskeriatvarens likebehandling i fiskeriområder.

Bjarne Flem: Eg er ikkje sikker på om fiskeriministerens innlegg var retta til meg. Dersom det var det, trur eg det må bero på ei viss mistyding. Eg er for så vidt ikkje usamd i det han sa. Men i mitt innlegg var eg nokså forsiktig når det gjaldt dette med å oppta forhandlingar med Island nettopp ut frå det som utanriksministeren sa. Det er klårt at ein har legale interesser når det gjeld fisket på det området og også innanfor andre område. Når eg ikkje konkret uttalte nettopp det,

var det på bakgrunn av at eg var tilfreds med utanriksministerens framstilling. Eg er klår over at det er ein vanskeleg problematikk. Men når ein først er inne på dette, vil i alle fall eg for mitt vedkomande gi uttrykk for at eg vil ikkje laste Regjeringa om den finn å ville ta opp forhandlingar med Island.

Når det gjeld norsk fiske innanfor den nye islandske fiskerigrensa, er det kanskje ein annan ting som i større utstrekning i framtida vil kome inn i dette komplekset. Det er forma for utnytting – altså bruksarten. Det som kanskje kan vere det mest nærliggande å ta opp dersom ein skal forhandle med Island, må vere det som ein kan kalle for kommersielle reiskapar – den reiskapen som ein reknar med er mest skånsam for fiskebestanden, nemleg garn, line og jukse til forskjell frå trål. Brukstype og bruksart er ting som også kan bli av stor interesse for Norge i framtida, særleg dersom det skal bli ei felles utnytting når det gjeld kyststatanes fiskerisoner.

Statsråd Andersen: Jeg vil bare si at mitt innlegg ikke hadde adresse til hr. Flem. Jeg ga uttrykk for synspunkter om saken.

Sverre Nybø: Jeg vil gjerne komme tilbake til fiskeriministerens innlegg og si meg helt enig i de betraktninger som han kom med i forbindelse med ressursene. Vi har i årevis hatt internasjonale konferanser som har tatt sikte på å bevare ressursene i det nordøstlige Atlanterhav. Og om man ikke er kommet så langt som ønskelig kunne være, har man dog gjort noen framskritt, ikke minst etter at man kom så langt at man fikk etablert en viss kontroll med hverandres fiske. Her er vi ved ett av Islands poeng. Islendingene sier at hittil har ikke disse forhandlingene ført til noe som de kan registrere som et markert utslag av ressursbevaring. Og de mener da at dette er det kun kyststaten som kan ta [180] hånd om. Ved utvidelse av fiskerigrensen til 50 mil skal de ha den fullstendige hånd om området innenfor 50-milsgrensen og ta vare på de ressurser som finnes der. Slik har jeg forstått det islandske standpunkt når det gjelder den siden av saken.

Jeg er helt enig med fiskeriministeren i at dette må man prøve å komme fram til en ordning på på internasjonal basis og nettopp ta hensyn til ressursbevaringen, ikke bare sett ut fra et enkelt lands interesser, men ut fra interessene til samtlige land som har det nordøstlige Atlanterhav som sitt virkefelt.

Rolf Fjeldvær: Jeg kan ikke forstå at det er noen ting i dag som tilsier at vi skal oppta forhandlinger med Island. De norske interesser der er for tiden minimale. Om vi tar opp forhandlinger, vil det underforstått si det samme som at vi godtar denne utvidelsen av fiskerigrensen. Jeg synes at den saken bør flyte, slik Regjeringen har latt den gjøre til nå, og altså på det nåværende tidspunkt ikke foreta seg noe overfor Island.

Fellesmøte mandag den 4. september 1972 kl. 0900.

Erling Petersen: Når det gjelder konferansen om havenes folkerett, har det vel aldri vært meningen at den skulle komme til sluttresultater i 1973. Hvis jeg ikke tar feil, har planen vært at man skulle holde to konferanser: først en av nærmest orienterende art og så en annen hvor man skulle komme fram til en konvensjon som så skulle ratifiseres, slik at i 1973 vil man ikke kunne få noe sluttresultat.

Jeg tror også jeg stiller meg noe tvilende til tendensen i retning av å gi kyststatene større myndighet. Jeg tror ikke man skal satse for meget på det. Det kan være at de enkelte kyststater gjerne vil ha større myndighet, men når de oppdager at det betyr at de mister rettigheter i andre farvann hvor andre kyststater får utvidede rettigheter, blir interessen for sluttresultatet mindre. Og det er klart at innlandsstatene står meget sterkt når de hevder at de er forfordelt når det gjelder havområdene.

Dessuten skal vi også ta hensyn til at det har vært snakket atskillig om havet som verdens folkearv – altså internasjonal arv, det gjelder jo i alle tilfelle havbunnen, og det er en idé som jeg tror lettere sprer seg enn denne tendensen til utvidelse. Jeg tror at vi til og med kan komme til å bli en smule misfornøyd, sett fra rent nasjonalt synspunkt, med det som kan komme ut av bl.a. havkonferansen.

Men det var egentlig en annen ting jeg ville understreke. Det har vært sagt at hvis forholdene radikalt forandrer seg, må man ta saken opp til nyvurdering. Det er ganske klart. Men det synes å skinne under at man da er begynt å leke med tanken om at et av tiltakene kunne være en ensidig norsk utvidelse av fiskerigrensen. Jeg tror at før man går til et slikt skritt, skal man overveie det meget nøye. Det betyr et desidert brudd med vår politikk fra 1905 om å gå inn for internasjonal rettsorden. Går man inn for det, må man ikke se ubetinget på de næringsinteresser som er innblandet, men se det hele i lys av internasjonal posisjon som nasjon. Og jeg vil si at jeg vil se det som en kolossal ulykke om Norge også skulle komme inn blant de land som egenhendig tar seg til rette når det gjelder det som hittil har vært internasjonale rettigheter.

[181] **Jakob Aano:** Det var eit par prinsipielle tankar akkurat om dette med å ta seg til rette eller å bøya seg for internasjonal rett. Eg trur det må vera i Noregs som i alle statars interesse, ikkje minst dei små statars interesse, å gjera alt det vi kan, som vi hittil har gjort, for å byggja opp ein internasjonal rettsorden på dette området. Eg trur det er den vegen vi må gå i framtida, ikkje minst sett i ljøs av det som fiskeriministeren nemnde her om dei to svært alvorlege hovudproblem når det gjeld fiskets framtid.

Men eg har eit spørsmål når det gjeld Sovjets utspel. Eg forstår at det er eit slags mellomstandpunkt mellom til dømes Englands og dei andre Nordsjø-statanes og Islands. Noreg har berre konstatert at Island har gjort dette. Eg trur Sovjet også avviser ei slik ordning, men dei seier seg samstundes villig til å forhandla om delar av det feltet det gjeld. Kan det tenkjast at Sovjet tar initiativ til og startar forhandlingar uavhengig av den internasjonale folkerettskonferansen? Har vi i så fall noko synspunkt på korleis vi skal møte eit slikt initiativ frå Sovjets side?

Formannen: Før det svares fra Regjeringens side, kan det kanskje være av interesse å føye til et spørsmål, nemlig når det gjelder den *démarche* som er kommet fra en del østeuropeiske land. Det er kommet to forskjellige, så vidt jeg forstår: en fra en større gruppe østeuropeiske land, og en fra Sovjetsamveldet alene. Hvis det er noe å føye til, vil jeg være takknemlig for at det kommer i samme forbindelse.

Asbjørn Lillås: Det var et spørsmål som for så vidt angår ressursene. Det var snakk om nordøstatlanteren og gjensidighet når det gjaldt fangststinsats osv. Men det er et felt på si som jeg gjerne vil nevne. Det gjelder Nordsjøen og Skagerak. Der regulerer vi vår innsats gjennom salgslagene. Jeg vil også gjøre oppmerksom på at når det gjelder Skagerak, har vi bare 3-milsgrense. Saken er at det av og til er innsig av fisk der, og vi oppdager gang på gang at islendinger kommer inn i fjæresteinene med moderne ringnotsnurpere og soper rent. Hvordan vil dette stille seg når man skal forhandle om det nordøstlige Atlanterhav? Jeg er enig i at vi må stille oss forsiktig når det gjelder fiskerigrensebehandlingen, men det er irritasjon i fjorden her nedover over islendingenes opptreden.

Utenriksminister Cappelen: Jeg vil gjerne først få lov til, siden det har vært litt diskusjon om havrettskonferansen, å si at når det gjelder kyststatenes preferansestilling, har man under de forberedende drøftelser også vært inne på andre måter å gi en viss preferanse til kyststatene på enn rent generelt å utvide fiskerigrensene. Det er bl.a. fra USA's side fremlagt forslag om at kyststatene skal ha en viss preferanse når det gjelder fiske av visse kystfiskarter. Jeg vil bare ha nevnt det.

Når det for øvrig gjelder Sovjetunionens holdning, skal jeg lese fra et notat som rettsavdelingen i Utenriksdepartementet har stilt opp, og som gir et referat av Sovjets holdning slik den fremkom i noten av 29. august. Der heter det:

[182 a] «... at Sovjetunionen tross forståelse for formålet med de islandske tiltak ikke kan samtykke i en ensidig utvidelse av fiskerigrensen ut over 12 nautiske mil, eller godkjenne en vidstrakt fiskerisone som er i strid med andre lands anerkjente rettigheter og lovlige interesser. At Island treffer sine tiltak nå, forut for avslutningen av FN-forhandlingene, gjør det vanskeligere å oppnå tilfredsstillende løsninger, ...»

Så anføres det videre at:

«av hensyn til de gode forbindelser vil Sovjetunionen kunne være rede til å anerkjenne Islands fortrinnsrett til visse områder utenfor 12-mils grensen for å fiske slike kvanta som islandske fiskere er i stand til, alt avhengig av utbyggingen av den islandske fiskeflåte. Det antydes forhandlinger om saken.»

Det er det vi vet om dette. Det er ikke noe nærmere presisert hva de tenker på, men så vidt jeg vet, har man også i de forhandlinger som er blitt ført mellom britene og Island, vært inne på å sikre islendingene enerett til visse områder i feltet mellom 12 og 50 mil. Britene har på sin side, åpenbart i sammenheng med at de ikke

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
og sjøfarts- og fiskerikomiteen

Fellesmøte mandag den 4. september 1972 kl. 0900.

vil anerkjenne 50-mils grense, men vil fastholde 12-milsgrense, krevd at det i andre områder skal være adgang for britene til å fiske helt inn til den tidligere anerkjente 12-milsgrense. Men det har altså ikke ført til noe.

Vi sitter ikke inne med kjennskap til at andre østeuropeiske stater enn Sovjet formelt har gitt noe svar til Island. Det er referert for meg at det har vært et møte hvor man har drøftet saken. Men så vidt jeg vet, foreligger det ikke noen formelt meddelt standpunkttagen fra andre østeuropeiske stater enn Sovjetunionen.

Formannen: For å komme et øyeblikk tilbake til det hr. Lillås nevnte. Fiskerigrensen er jo 4 mil i Skagerak for visse land som er med under en spesiell avtale. Men i prinsippet, opplyser ekspedisjonssjef Gundersen, skal islendingene også der være undergitt regelen om 12-milsgrense. Hvis de kommer nærmere inn, er det i strid med de fiskerigrenser Norge prøver å håndheve.

Bjarne Flem: Det var berre eit spørsmål. Er det noko som bekrefter eller avkrefter det som hr. Lillås seier? Er det heilt klart at Island fisker på eventuelt forbode område innanfor norsk fiskerigrense? Eg stiller spørsmålet til fiskeriministeren.

Statsråd Andersen: Hvis det var klart at Island fisket på forbudt område, går jeg ut fra at de ville bli oppbrakt eller ilagt bøter. Så det kan ikke være tilfelle. For øvrig kan jeg få lov å si til hr. Lillås at når det gjelder Skagerak, har vi en spesiell avtale mellom Sverige, Danmark og Norge. For disse land er det en 4-milsgrense. Men som sagt, det gjelder 12 mil for alle andre.

Formannen: Jeg takker for fremmøtet. Jeg takker de to representanter for Regjeringen for orienteringene.

Møtet hevet kl. 10.30.